

TIEN STAPPEN NAAR GEMEENSCHAP

Jean Vanier

Jean Vanier is op het gebied van geestelijke vorming een van de voornaamste mannen van onze tijd. Zijn scherpe inzichten, rijke ervaring en praktische adviezen maken onderstaande artikelen zó belangrijk dat wij er vragen ter verwerking aan hebben toegevoegd. Deze vragen kunt u eerst persoonlijk doornemen en daarna uitwisselen met de leden van uw gezin, groep, gemeenschap of parochie. Hierdoor kan er een doorbraak komen naar een hechtere, diepere gemeenschap.

INHOUD

Voorwoord

Inleiding

1e stap: groeien naar het doel van de gemeenschap

2e stap: van gemeenschap-voor-mezelf naar mezelf-voor-de-gemeenschap

3e stap: leren omgaan met sympathie en antipathie

4e stap: vergeving

5e stap: wees geduldig

6e stap: wederzijds vertrouwen

7e stap: zijn zoals je bent

8e stap: deel je eigen zwakheid mee

9e stap: eigen gaven gebruiken

10e stap: het geheim van elke mens

Eenzaamheid blijft

Bronvermelding en besteladres

Wie is Jean Vanier?

foto:

Pieter van der Marel / pkfotografie@gmail.com

INLEIDING

Terwijl onze steden leeglopen, zoeken heel wat mensen de gemeenschap op, vooral dan wanneer zij zich eenzaam voelen, moe, zwak of treurig. Voor sommige mensen is alleen-zijn efenaf¹⁾ niet te dragen. Een voorsmaak van de dood. Voor hen lijkt de gemeenschap iets bekoorlijks, een oase van geborgenheid en van mededeelzaamheid. Als je het vanuit een andere hoek bekijkt is de gemeenschap ook iets 'verschrikkelijks'. Daar stel je immers bij jezelf je eigen grenzen vast, je egoïsme. Wanneer ik een hele tijd 'leef' met andere mensen, dan ontdek ik mijn armoede en mijn zwakheid, mijn onmacht om met bepaalde mensen over de baan te kunnen, mijn geremdheid, storingen in mijn affectief of seksueel leven, mijn onverzadigbare verlangens, mijn frustraties, mijn weerzin en mijn vernielzucht. Zolang ik op mijn eentje leefde kon ik de illusie koesteren dat ik de hele wereld liefhad. Maar nu ik voortdurend met anderen leef weet ik hoe onbekwaam ik ben om lief te hebben en hoezeer ik de anderen belet te leven. Maar indien het waar is dat ik tot liefde onbekwaam ben, wat voor goeds is er dan nog in mij? Dan blijft er slechts duisternis over, wanhoop en angst. Liefde lijkt een illusie. Ik ben veroordeeld tot eenzaamheid en dood.

ERVARING

Het gemeenschapsleven is inderdaad de pijnlijke revelatie van de zwakheden, de grenzen en de duisternis van mijn diepste wezen. Het is vaak de plotse openbaring van de monsters die in mij leven. Dit kunnen wij moeilijk verwerken. Haastig verdrijven wij die monsters. Of wij verbergen ze weer, of ontkennen hun bestaan. Ofwel vluchten wij de gemeenschap en de omgang met de anderen. Of wij beschuldigen die anderen en de monsters die in hén huizen. Erken liever en aanvaard dat die monsters er écht zijn. Dan kun je ze zelfs buiten laten komen en ze leren tam worden. Dat is groei naar bevrijding.

Wanneer men in een gemeenschap ieders begrenzingsaanvaardt, maar tegelijk ieders gaven, dan wordt die gemeenschap, beetje bij beetje, een plaats van bevrijding. Wanneer wij vaststellen dat anderen ons aanvaarden en gaarne zien, dan aanvaarden en beminnen wij ook gemakkelijker onszelf. De gemeenschap wordt dan een ruimte waarbinnen wij onszelf mogen zijn, zonder vrees of dwang. Door wederzijds vertrouwen onderling wordt het leven in gemeenschap dieper. Die 'verschrikkelijke' plaats wordt dan een plek van leven en groeien.

Niets is schoner dan een gemeenschap waarin men elkaar begint lief te hebben en te vertrouwen. 'Hoe goed en zalig is het als broeders samen te leven; het is als de olie die druipt van de baard van Aäron' (Psalm 133,1-2).

Kortom, de gemeenschap is de plaats waar men de diepe kwetsuur van zijn eigen wezen ontdekt en ze leert aanvaarden. Vanaf dat ogenblik worden wij herboren. Ja, wij zijn geboren vanuit die kwetsuur.

1) Belgisch Nederlands

1e STAP: GROEIEN NAAR HET DOEL VAN DE GEMEENSCHAP

Een gemeenschap moet een mikpunt hebben. Wanneer mensen beslissen samen te gaan leven, maar zonder klaar omschreven doel en zonder het duidelijk 'waarom' van hun gemeenschapsleven te bepalen, zullen de conflicten heel vlug opdagen. Alles stort spoedig ineen. Spanningen binnen een gemeenschap komen vaak voort uit het feit dat mensen zeer verschillende verwachtingen koesteren, maar ze nooit uitspreken. Men ontdekt vlug dat hetgeen de een wil, verschilt van wat de ander wil. Dit is ook zo in het huwelijk. Het gaat niet om zomaar te willen samenleven. Wil men dat het blijft duren, dan moet men goed weten wat men samen wil doen, wat men samen wil zijn.

Dit sluit in dat elke gemeenschap een grondwet moet hebben, een levenslijn die klaar uitdrukt 'waarom' men samen leeft en wat men van iedereen verwacht. Vooraleer te starten moet een gemeenschap dan ook gedurende min of meer lange tijd dit leven in gemeenschap voorbereiden en de verwachtingen klaar stellen.

Hoe meer een gemeenschap echt is en creatief in het zoeken naar dat wezenlijke, des te meer kunnen haar leden, die toch geroepen zijn om boven zichzelf uit te stijgen, één worden.

Anderzijds is het ook waar dat in een communiteit die lauw wordt met betrekking tot het doel dat zij oorspronkelijk heeft gekozen, de leden ook dreigen van elkaar te vervreemden; spanningen kunnen de kop opsteken. Dan spreken de leden van die gemeenschap niet langer over het beste antwoord dat zij op het roepen van God kunnen geven. Dan praten zij alleen nog over zichzelf, over hun problemen, over structuren, over rijkdom of armoede... Er is een zeer nauw verband tussen deze twee polen: het doel van een gemeenschap en de eenheid van haar leden.

Een communiteit wordt werkelijk één en straalt ook uit, wanneer alle leden een gevoel hebben van 'zo moet het'.

De wereld telt al te veel mensen zonder hoop. Té veel mensen gaan ten onder in eenzaamheid. Wanneer leden van een gemeenschap er zich rekenschap van geven dat zij er niet zijn voor zichzelf, noch voor hun eigen kleine heiliging... maar om de gave Gods te ontvangen en het rijk van God te verspreiden, zodat ze de dorst van velen lessen, dan belevens deze mensen ten volle de gemeenschap.

Een gemeenschap moet licht in de duistere wereld zijn, een bron van leven in de Kerk en voor alle mensen. Zij heeft nooit het recht lauw te zijn.

VRAGEN TER VERWERKING

1. *Wat is het doel, de 'grondwet' van uw gemeenschap (communiteit, charismatische of parochiegroep, gezin)?*
2. *Is dat doel voor alle leden hetzelfde?*
3. *In hoeverre wordt het leven van de gemeenschap bewust gericht op het verwezenlijken van dat doel? Is het doel misschien (bewust of onbewust) toch op mezelf gericht, op het oplossen van mijn problemen, van mijn eenzaamheid, voor het vervullen van mijn verlangens?*

2e STAP: VAN GEMEENSCHAP-VOOR-MEZELF NAAR MEZELF-VOOR-DE-GEMEENSCHAP

Een gemeenschap verdient slechts deze naam wanneer de meerderheid van haar leden de overtocht wil maken van een 'gemeenschap voor mezelf' naar een 'mezelf voor de gemeenschap'. Dat wil zeggen dat elk hart er open gaat voor ieder ander, zonder enige uitsluiting. Dat is de overtocht van de zelfzucht naar de liefde, van de dood naar de verrijzenis; het is het pascha, het voorbijgaan van de Heer, maar ook de doortocht vanuit een land van slavernij naar een beloofd land, dat van de innerlijke bevrijding.

Gemeenschap betekent niet zo zeer samen-wonen. Dit doet men in een kazerne of in een hotel. Gemeenschap is ook geen werkploeg, nog minder een slangenhof. Het is de plaats waar iedereen, of minstens de meerderheid (laten we realistisch zijn) bezig is vanuit de duisternis van het egocentrische over te gaan naar het licht van de echte liefde.

'Geef niet toe aan partijzucht, noch aan de eerezucht, maar dat iedereen de ander hoger acht dan zichzelf. Zoek niet uw eigen belang; maar dat iedereen op de andere bedacht zij' (Filippenzen 2,3-4).

De liefde waarover wij het hier hebben, is noch sentimenteel noch voorbijgaande bevestiging. Het is een aandacht voor de andere, die geleidelijk aan engagement wordt, instaan voor de andere, zich in de plaats van de andere stellen, de andere begrijpen, zich voor de andere verantwoordelijk weten. Het is met de andere meevoelen, meelijden, mee blij zijn.

Liefhebben is eenvoudig gelukkig zijn omdat de andere er is, spijtig zijn om zijn afwezigheid. Het is in elkaar wonen en geborgen zijn. 'De liefde is een éénmakende kracht' (Dionysius de Areopagiet).

Maar gespannen zijn op de andere betekent eveneens dat men met die andere gespannen is op dezelfde realiteit, dat men dezelfde hoop koestert, hetzelfde wil... Het is communiceren over dezelfde visie, over hetzelfde ideaal. Wat gelijk staat met de vaste wil om de andere te zien groeien volgens het plan van God en de dienst van de mensen. Het is willen dat de andere trouw is aan zijn roeping, vrij om te beminnen met al de dimensies van zijn wezen. We hebben daar twee polen van de gemeenschap: een gevoel van wederzijds elkaar toebehoren, maar ook een verlangen dat de andere verder gaat in zijn gave aan God en de mensen, méér lichter, dieper bevestigd in de waarheid en de vrede.

'De liefde is lankmoedig; de liefde is gediensstig; zij is niet jaloers; de liefde pocht niet, blaast niet op; de liefde doet niet wat onbetamelijk is, zoekt geen eigen belang, maakt zich niet kwaad, rekent het kwade niet aan; de liefde verheugt zich niet over onrecht, maar verheugt zich in de waarheid. De liefde verontschuldigt alles, gelooft alles, hoopt alles, duldt alles' (1 Korintiërs 13,4-7).

De overtocht van de 'gemeenschap voor mezelf' naar 'mezelf voor de gemeenschap' is lang. Hij vergt loutering en voortdurend sterven om altijd opnieuw te verrijzen. Om lief te hebben moet je voortdurend je eigen meningen, je prikkelbaarheid, je comfort prijs geven. De weg van de liefde wordt gebaad met offers. Het egoïsme zit zo diep in het onbewuste. Het komt vaak tot uiting in onze eerste reacties van zelfverdediging, van agressie, van zoeken naar persoonlijk genot. Liefhebben loopt over een wilsdaad ('ik wil mijn gevoeligheden controleren en overstijgen') naar het gevoelig worden van een gezuiverd hart dat spontaan naar de andere uitgaat. Maar deze diepe zuivering van het hart is louter 'gave Gods', vrucht van de Heilige Geest. 'Ik zal het stenen hart uit je wegnemen en je een hart van vlees geven. En Ik zal mijn geest in je storten' (Ezechiël 36,26).

Jezus heeft ons die gave beloofd. Hij heeft ons zijn Heilige Geest toegezegd, de Trooster, die ons nieuwe energie zal meedelen, samen met een nieuwe kwaliteit van het hart, die bekwaam maakt om de andere, zelfs de vijand, werkelijk te aanvaarden zoals hij is: alles verdragen, alles geloven, alles hopen.

Leren liefhebben doe je een leven lang. De Heilige Geest moet trouwens de diepste hoekjes van ons wezen binnendringen: al die hoekjes waar de vrees nog heerst, de angst, het verweer, de jaloezie. De gemeenschap begint gestalte te krijgen als eenieder zich inspant om elk van de leden 'op te nemen' en te beminnen zoals hij is.

'Aanvaard elkaar, zoals Christus u heeft aanvaard' (Romeinen 15,7).

VRAGEN TER VERWERKING

- 1. Ga na welke negatieve en welke positieve gevoelens en reacties in dit stukje naar voren komen. Herken je ze bij jezelf? Nog andere? Ga na in hoeverre deze reacties aangeven dat jouw instelling er een is van 'gemeenschap voor mezelf' en van 'mezelf voor de gemeenschap'.*
- 2. Is 'liefde' voor je een uiting van gevoelens (alleen) of wat Vanier noemt 'liefhebben loopt over een wilsdaad'?*
- 3. Volgens Vanier is de kern van de overgang van 'gemeenschap voor mezelf' naar 'mezelf voor de gemeenschap' (a) een bewuste keuze en (b) de uitzuivering van je hart. In hoeverre herken je dit in je eigen leven?*

3e STAP: LEREN OMGAAN MET SYMPATHIE EN ANTIPATHIE

Elke gemeenschap is aan twee grote gevaren blootgesteld: de vriendschap en de vijandschap. Diegenen die op elkaar gelijken vinden elkaar heel vlug. We zitten graag naast iemand die ons bevalt, die denkt zoals wij, die onze levensvisie deelt, die met dezelfde dingen lacht... En men voedt en vleit elkaar in die richting: 'Jij bent kostelijk!' – 'Jij ook' – 'Wij zijn kostelijk, intelligent, knap...'

Menselijke vriendschap verwordt heel spoedig tot een clubje van middelmatigen, die zich op elkaar afsluiten, elkaar vleien en de indruk geven: 'wij zijn de verstandigen'. De vriendschap is dan niet langer een prikkel om verder te gaan, om de broers en de zusters te dienen, om trouw te zijn aan de geschonken roeping, aandacht voor de Geest om te vorderen op de weg doorheen de woestijn naar het beloofde land van de bevrijding. Een dergelijke binding werkt verstikkend en wordt een slagboom die verhindert naar de anderen te gaan, vol aandacht voor hun noden. Op den duur verworden sommige vriendschappen tot een affectieve band die een soort slavernij is.

In een gemeenschap ontstaan vanzelfsprekend ook antipathieën. Er zullen altijd mensen zijn die ik niet mag, die me blokkeren, me tegenspreken en het elan van mijn leven en mijn vrijheid in de weg staan. Hun aanwezigheid alleen al lijkt mij een bedreiging, maakt mij agressief of doet mij slaafs terugwijken. Wanneer zij er zijn, kan ik mij niet eens uitdrukken, kan ik niet leven.

Anderen maken in mij gevoelens van *jaloersheid* wakker. Zij zijn precies degenen die ik zou wensen te zijn, en zij herinneren mij eraan dat ik het niet ben. Hun succes en hun bekwaamheid werpen mij terug op mijn eigen onkunde.

Anderen vragen mij te veel. Ik kan hun de genegenheid niet geven die zij voortdurend van mij eisen. Ik ben verplicht hen terug te sturen. Die mensen zijn mijn vijanden; ze brengen mij in gevaar, en zelfs als ik het niet wil toegeven, ik haat hen met een haat die weliswaar louter psychologisch is en nog niets met mijn moreel geweten te maken heeft. Die weerzin is niet gewild. En toch moet ik toegeven dat ik deze mensen liefst weg... of dood zou zien. Hun verdwijning, hun dood zou mij een bevrijding lijken.

Het is normaal dat er in een gemeenschap toenadering bestaat in de gevoeligheid evenals remmingen tussen verschillende naturen. Zij vloeien voort uit affectieve onrijpheid en uit heel wat elementen uit onze kinderjaren, waarop wij geen vat hebben. Men moet ze niet ontkennen. Eraan toegeven zou evenwel in de gemeenschap spoedig 'clans' in het leven roepen. Het gaat dan niet meer om gemeenschap, maar om een min of meer op zichzelf besloten groepen zonder contact met de anderen.

Bij het binnentreden in bepaalde gemeenschappen kan men dit soort spanningen en ondergrondse oorlogen al dadelijk aanvoelen. De mensen kijken elkaar niet meer openlijk in de ogen. Als ze elkaar in de gangen kruisen, dan zijn ze net als boten in de nacht.

Een gemeenschap kan maar gemeenschap worden wanneer de meerderheid van de leden, bewust en beslist, zulke afsluitingen afbreekt om uit de schelp van de 'vriendschappen' te krui-
pen en aan de zagezegde vijand de hand te reiken. Dit is een lange weg. Het gebeurt nooit in één dag. Eigenlijk ben je ook nooit aan het einde. Een gemeenschap is altijd in beweging, ofwel naar een grotere liefde, ofwel naar een terugtocht.

Maar de 'vijand' maakt me bang. Ik kan naar zijn kreet niet luisteren, zijn behoeften niet beantwoorden. Ofwel ik word verpletterd door zijn agressieve en dominerende houding. Ik vlucht hem, of ik wens dat hij verdwijnt.

Eigenlijk maakt deze persoon mij bewust van wat ik 'maar' ben: onrijp en arm. Misschien is het precies dit wat ik niet wil zien. De gebreken die ik in anderen aanklaag, zijn vaak mijn eigen gebreken die ik niet wil bekennen. Kritiek op anderen en op de gemeenschap die men 'i-

deaal' wil zien, is dikwijls niets anders dan een vlucht voor eigen tekort. Het is een weigeren van de wonde in zichzelf, van een gevoel van onvoldaanheid.

Jezus' boodschap is zeer duidelijk: 'Maar Ik zeg u: heb uw vijanden lief; doe goed aan wie u haten; zegen hen die u vervloeken; bid voor hen die u kwaad doen. Als gij alleen bemint wie u liefhebben, wat verdient gij dan wel? Ook de zondaars beminnen wie hen liefhebben' (Lucas 6,27-32).

De 'onechte vriend' is hij in wie ik slechts schijnhoedanigheden kan vinden. Hij wekt inderdaad in mij een zeker genoegen, een welbehagen. Daarom mag ik hem wel. Hij openbaart mij aan mezelf en hij stimuleert mij. De 'vijand' daarentegen wekt in mij emoties die mij niet gelukkig maken: jaloezie, agressiviteit, schrik, verkeerde afhankelijkheid, haat, heel die duistere wereld die in mij leeft. Zolang ik niet erken dat in mij een mengsel leeft van licht en donker, van gaven en fouten, van liefde en haat, van zelfzucht en onbaatzuchtigheid, van rijpheid en onvolwassenheid, zolang zal ik de wereld indeel in 'vrienden' (de 'goede') en 'vijanden' ('de slechte'). Als ik aanvaard dat ik zwakheden en fouten heb, maar ook kan groeien naar een innerlijke vrijheid en een meer authentieke liefde, dan kan ik ook de fouten en zwakheden van de anderen aanvaarden. Ook zij kunnen groeien in vrijheid en liefde. Ik kan dan alle mensen bezien met realiteitszin en liefde. Wij zijn allemaal sterfelijk en kwetsbaar, maar wij hebben hoop, want het is mogelijk te groeien.

VRAGEN TER VERWERKING

- 1. Laat ik me leiden door gevoelens van sympathie en antipathie in mijn relaties? Tegenover wie?*
- 2. In hoeverre ervaar ik dat anderen mij 'overvragen? Hoe reageer ik daarop? Word ik daarin geconfronteerd met mijn eigen tekorten? Wat doe ik met die zelfkennis?*
- 3. Hoe kan ik mijn 'haat' tegenover sommigen verwerken? Vraagt het van mij dat ik daar nu iets aan doe? Wat?*

4e STAP: VERGEVING

Zichzelf, met zijn duisternis, zijn zwakheden, zijn fouten en angst aanvaarden is onmogelijk zonder de openbaring dat God ons bemint. Wanneer wij ontdekken dat de Vader zijn enige en geliefde Zoon heeft gezonden, niet om ons te veroordelen maar om ons te genezen, om ons te verlossen en ons op de weg van de liefde te leiden; wanneer wij ontdekken dat Hij gekomen is om ons vergeving te schenken omdat Hij ons in ons diepste wezen bemint, dán eerst kunnen wij onszelf aanvaarden. Neen, wij zijn niet gedoemd opgesloten te blijven in de kerker van ons eigen egoïsme en onze duisternis. Er is hoop.

Liefhebben IS mogelijk. Het wordt mogelijk anderen te aanvaarden en te vergeven. Er is geen groei denkbaar zolang ik in de anderen slechts hun gave zie die een weerspiegeling van de mijne zijn. Als mijn relatie dáárop berust, zal zij spoedig breken. De relatie tussen mensen is maar waarachtig en duurzaam wanneer zij steunt op de aanvaarding van de zwakheden, op de vergeving en op de hoop dat groei mogelijk is.

Het hoogtepunt van het gemeenschapsleven ligt in de viering van de *Eucharistie*. Maar het hart van de gemeenschap ligt in de *vergeving*. De gemeenschap is de plaats waar men vergeeft. Zelfs wanneer wij in elkaar veel vertrouwen stellen vallen toch nog altijd woorden die kwetsen, houdingen die trots verraden, situaties waarin de gevoeligheden botsen. Daarom zal een leven in gemeenschap ook altijd 'kruis' inhouden, een aanhoudende poging en aanvaarding, dit is, wederzijdse vergeving, elke dag.

Gij dan, als geliefde uitverkorenen van God, bekleed u met tedere ontferming, met welwillendheid, met deemoed, met zachtheid en geduld. Verdraag elkaar en vergeef elkaar, wanneer de een tegen de ander een grief heeft. De Heer heeft ons vergeven; doe gij evenzo. En boven alles heerse de liefde, die de band is der volmaaktheid. Zo heerse de vrede van Christus in uw harten. Dit is het doel van de roeping, waarmee gij tot één lichaam verenigd zijt. En wees dankbaar.

(Kolossenzen 3,12-15)

VRAGEN TER VERWERKING

Dat God liefde is, zul je waarschijnlijk wel aanvaarden. Dat God van alle mensen houdt, vloeit daaruit voort. Maar kun je het van harte be-amen dat God van JOU houdt, met je zwakheden en je fouten? God die van jou houdt zoals je bent, houdt ook van die ander zoals hij/zij is. Doe jij dat ook, of kun je dat pas als die ander eerst...? Kunnen wij een ander vlot vergeven in de dingen die dagelijks 'mis' gaan? Wat gebeurt er als we die vergeving onthouden?

5e STAP: WEES GEDULDIG

Wij kunnen onze gevoeligheden, ons getrokken zijn, onze weerzin, die uit de diepte van ons wezen komen, niet volledig controleren of beheersen. Wat wij wel kunnen doen is ons inspannen om ons door deze neigingen niet te laten leiden. Zij vormen echte barricades in een gemeenschap. Men moet daarbij altijd hopen dat de Heilige Geest de verwrongen takken van ons wezen zelf zal snoeien en zuiveren. Onze gevoeligheid is sinds onze kinderjaren gevormd door duizend vormen van angst en egoïsme, evenals door tekenen van liefde en door de gave Gods. Het is een mengsel van duister en licht. Die gevoeligheid wordt niet in één dag recht getrokken. Dat vraagt duizendmaal een loutering en vergeving, inspanningen elke dag opnieuw, en vooral de gaven van de Heilige Geest die ons van binnenuit hernieuwen.

Er is een lange adem voor nodig om onze gevoeligheid op den duur zo om te buigen dat we onze 'vijand' graag ontmoeten. Maar wij moeten geduldig zijn en barmhartig tegenover onszelf. Om de andere, om alle anderen te kunnen aanvaarden moeten wij eerst verzoend zijn met onze eigen blokkeringen, onze jaloersheid, ons vergelijken, onze vooroordelen, onze min of meer bewuste haat. We moeten erkennen dat wij maar povere figuurtjes zijn, dat wij zijn wat wij zijn, en om vergeving vragen aan de Vader. Het is ook goed daarover met een man van God te spreken die wellicht kan verduidelijken wat in ons omgaat, ons kan bevestigen in onze pogingen en ons kan helpen Gods vergeving te ontdekken.

Tegelijk moeten wij proberen de goede kanten van de 'vijand' te zien. Die zijn er alleszins. Maar ik ben bang voor hem; is het daarom dat hij schrik van mij heeft? Ik ben geremd. Hij ook. Mensen die voor elkaar bang zijn, zien toch zo moeilijk elkaars kwaliteiten. Daarvoor is een bemiddelaar nodig, een vredestitcher, iemand in wie beiden vertrouwen stellen. Indien ik die derde mijn moeilijkheden vertel, kom ik er misschien toe eensdaags iets goeds van de andere te ontdekken, of minstens mijn houdingen en blokkeringen te begrijpen. Als ik eenmaal zijn kwaliteiten heb ontdekt, dan kan ik eensdaags iets goeds over hem zeggen. Het is een lange weg die kan eindigen in een gebaar waarbij ik aan de vroegere 'vijand' een raad of een dienst vraag. Die hulp of dienst reikt verder dan het uiterlijk gebaar.

Niets belet dat wij intussen bidden dat ook die andere, die moeilijke andere, groeien mag naar Gods wil. De Heilige Geest kan op zekere dag het blok tussen beiden wegnemen. Hij kan mij ook laten voortsukkelen met de splinter in het vlees, die mij vernedert en mij elke dag dwingt tot nieuwe pogingen. Word dan niet onrustig en voel je ook niet schuldig omwille van die negatieve gevoelens. Vraag telkens, als een klein kind, Gods barmhartigheid. En ga er dan mee door zonder de moed te verliezen.

Een van de doeleinden van de gemeenschap is precies ons te helpen altijd met hoop verder te gaan, onszelf en ook de anderen te aanvaarden zoals we zijn. Geduld en vergeving maken het hart van ons gemeenschapsleven uit. Geduld tegenover onszelf en de wetten van onze groei, geduld tegenover de anderen. De hoop van de gemeenschap is gegrondvest op de wederzijdse aanvaarding en het geduld.

VRAGEN TER VERWERKING

Zijn er mensen tegenover wie je bovengenoemde 'vijandige' gevoelens in jezelf ontdekt? Durf het aan om na te gaan wat de wortels van deze reacties zijn. Welke blokkades in jouzelf veroorzaken deze gevoelens? Heb je deze dingen met jouw 'vijand' ooit besproken? Op een goede manier? Hebben wij die ander echt vergeven, moeite gedaan hem/haar te aanvaarden? Hebben we onszelf deze gevoelens vergeven? (Gevoelens zijn op zich niet slecht, wel lastig. We gaan pas fout wanneer we vanuit die gevoelens gaan handelen.) Hebben we voldoende geduld met die ander? En met onszelf?

6e STAP: WEDERZIJD'S VERTROUWEN

Het wederzijds vertrouwen binnen de gemeenschap vloeit voort uit de dagelijkse vergeving en uit de aanvaarding van onze zwakheden en onze armoede. Dat vertrouwen ontstaat echter niet ineens. Een gemeenschap heeft tijd nodig om hierin te groeien. Wie van een gemeenschap deel gaat uitmaken, 'speelt' gewoonlijk een tijd lang een rol naargelang de verwachtingen van de anderen. Geleidelijk ontdekt hij dat de anderen hem graag zien zoals hij is en hem vertrouwen schenken. Maar vertrouwen moet altijd beproefd worden en kan ook altijd groeien. Jonggehuwden ervaren dit ook. Na jaren huwelijk is het wederzijds vertrouwen versterkt door leed dat men samen heeft gedragen en door de zekerheid dat de andere trouw blijft tot de dood. Ze weten dan beiden dat niets hun eenheid kan verbreken.

Zo gaat het ook in een gemeenschap. Het is vaak na veel lijden, grote beproeving, pijnlijke spanningen, beproeven van de getrouwheid, dat het vertrouwen groeit. Een gemeenschap waarin een echt wederzijds vertrouwen heerst, zal niet wankelen.

De gemeenschap is dus niet: een groep mensen die samen leven en elkaar graag mogen. Het is veeleer een levensstroom, een hart, een ziel, een geest. Het gaat om mensen die elkaar zéér graag zien en die op dezelfde hoop gespannen staan. Dit precies geeft van een echte gemeenschap die typische sfeer van vreugde en van gastvrijheid (Filippenzen 2,1-2). Die sfeer van vreugde ontstaat uit het feit dat iedereen zich vrij voelt in wat zijn diepste wezen uitmaakt. Men moet niet langer een 'rol spelen', doen alsof, de held uithangen... De genegenheid berust niet langer op verstand, bekwaamheid. Men wordt bemind om zichzelf. Wie de slagbomen verwijderd en de angst verliest om zichzelf te zijn, wordt eenvoudig. Eenvoud is zichzelf zijn in het bewustzijn dat de anderen van ons houden zoals we zijn. Het is zich aanvaard weten met zijn hoedanigheden, zijn gebreken, in het diepst van zijn persoon.

Hoe langer hoe meer blijkt de grote moeilijkheid voor velen die in een gemeenschap leven: het gebrek aan zelfvertrouwen. Men heeft vlug de indruk dat men in zijn diepste zelf niet beminnelijk is en dat anderen ons zeker zouden afwijzen indien ze ons zagen zoals wij werkelijk zijn. Wij zijn bang voor alles wat in ons donker is, voor onze moeilijkheden op affectief of op seksueel gebied. Wij zijn bang dat wij niet écht zijn in onze liefde. Vanuit deze gevoelens raken wij gemakkelijk depressief.

Geen van beide zijn de uitdrukking van ons ware zelf. Het komen tot de overtuiging dat we bemind worden mét onze armoede en zwakheden en dat ook wij tot liefde bekwaam zijn: dáár ligt het geheim van de groei in een gemeenschap. Komt dat geheim niet van een gave Gods die ons wellicht doorheen andere mensen bereikt? Vanaf het moment dat wij ervan overtuigd zijn dat God, en ook de anderen, vertrouwen in ons hebben, kunnen wij ook onszelf vertrouwen en ook ons vertrouwen in de anderen kan dan groeien.

In gemeenschap leven is: het geheim van het unieke van zijn eigen persoon ontdekken en beminnen. Dit is vrij worden. Dan leeft men niet langer volgens de verwachtingen van de anderen, maar volgens de diepe roeping in zichzelf... Zo wordt men ook vrij om de diepe persoon van de andere te ontdekken.

VRAGEN TER VERWERKING

In hoeverre doen we ons anders (beter) voor dan we zijn? Doen we dat uit angst dat anderen niet van ons houden zoals we zijn? In hoeverre houden we eigenlijk van onszelf zoals we zijn? Ofwel: in hoeverre beseft je dat de Heer NU van je houdt zoals je NU bent?

Zijn er mensen die jou helemaal kennen en ('toch') van je houden zoals je bent? Ken jij anderen zoals ze zijn en heb je hen zoals ze zijn je vertrouwen gegeven?

Is het waar maken van verwachtingen van anderen belangrijker voor ons dan het waar maken van Gods roeping in ons leven?

7e STAP: ZIJN ZOALS JE BENT

In een gemeenschap dwingt men mensen soms zich anders voor te doen dan zij zijn. Men plakt op hen een ideaal: zo zou het moeten! Lukt het die andere niet daaraan te voldoen, dan voelt deze zich niet bemind, of minstens heeft hij de indruk dat hij tegenvalt. Lukt het wel, dan krijgt hij de indruk dat hij ongeveer volmaakt is. Welnu, in een leefgemeenschap komt het er niet op aan dat men volmaakte leden telt. Een gemeenschap bestaat uit mensen die aan elkaar gebonden zijn; ieder is daarbij een mengsel van goed en kwaad, van duisternis en licht, van liefde en haat. De gemeenschap is slechts de grond waarop iedereen zonder angst kan groeien naar bevrijding van de krachten tot liefhebben die in hem verborgen zijn. Groei is maar mogelijk als men de mogelijkheid tot vooruitgang erkent en ook aanvaardt dat nog heel wat in ons gelouterd kan worden, dat duisternis nog in licht veranderd moet worden.

Men verwacht vaak te veel ineens van de leden van de gemeenschap. Men oordeelt en klasseert. Sommige leden verbergen zich achter een masker. Iedereen heeft het recht eens 'lelijk' te zijn en duisternis in zichzelf te kennen. Onze negatieve gevoelens zijn nog geen beschamende ziekten. Zij behoren tot onze geschonden natuur. Leef ermee. Erken en aanvaard ze. Maar weet ook dat zij altijd weer worden vergeven. Zo gaat men de weg naar de bevrijding. Daarom moet men in een gemeenschap elkaar veelvuldig bemoedigen en bevestigen, vooral wanneer sommigen met een onbewust schuldgevoel rondlopen: ze hebben de indruk dat ze niet zijn wie ze zouden moeten zijn. Die mensen hebben er behoefte aan hun zwakheden te kunnen meedelen zonder afgestoten te worden.

Er zijn mensen in de gemeenschap die nog psychische wonden uit hun kinderjaren dragen. Misschien dragen zij die wonden nog hun hele leven lang. Ook deze mensen zijn kind van God. God kan door en met hen handelen voor het heil van de hele gemeenschap. Dragen, verdragen en elke dag vergeven is het beste middel om ijsblokken te doen smelten.

God schijnt er genoeg in te vinden zeer verschillende mensen in een gemeenschap samen te brengen. Jezus koos in de eerste apostelgemeenschap mannen die grondig van elkaar verschilden om bij Hem te blijven. Petrus, Matteüs de tollenaar, Simon de ijveraar. Het zou nooit in hen opgekomen zijn samen op stap te gaan indien de Meester hen niet had geroepen. De mooiste gemeenschappen zijn juist samengesteld uit een grote verscheidenheid van persoonlijkheid en temperament. In zo'n geval moet men de andere beminnen met zijn verschillen. Je moet niet zoeken naar de ideale gemeenschap. Het is veel belangrijker dat wij diegenen die God vandaag naast ons heeft geplaatst, gaarne zien. Zij zijn voor ons teken van Gods aanwezigheid. Wellicht hadden wij andere mensen naast ons gewild, een beetje vrolijker of een beetje verstandiger... Maar God heeft ze voor ons gekozen. Met hen moeten wij de eenheid en de verbondenheid beleven.

Het treft steeds meer dat er in de gemeenschappen ontevredenheid rondlopen. Als ze deel van een kleine groep uitmaken, dromen ze van een grotere... waar men geestelijk gevoed en gedragen wordt, waar méér gemeenschappelijke activiteiten doorgaan, waar de liturgie mooi is en keurig wordt voorbereid.

En als ze bij een grote gemeenschap behoren, hunkeren ze naar een ideale kleine... Zij die veel werk hebben dromen van ruimere tijden voor gebed. Zij die veel tijd hebben, lijken zich te vervelen en zoeken druk naar om het even welke activiteit die aan hun leven zin moet geven. Dromen wij niet allen van een ideale en volmaakte gemeenschap waar men in vrede leeft, in volle harmonie, waar men het evenwicht tussen uiterlijkheid en innerlijkheid vindt, waar alles vreugde is? Het is moeilijk de mensen te doen inzien dat dit ideaal niet bestaat. Het persoonlijke evenwicht en de gedroomde harmonie zijn slechts vrucht van jarenlange strijd en veel lijden. En dan nog zijn zij 'toetsen' van genade en vrede, die maar eventjes mogen worden aangeraakt.

Wie te veel naar eigen evenwicht, naar eigen vrede zoekt, zal ze nooit vinden. Want beide zijn de vrucht van de liefde en dus van dienstbaarheid jegens de anderen. Aan heel wat mensen die in gemeenschap leven en koortsig naar een onbereikbaar ideaal zoeken, zou ik willen zeggen: 'zoek niet langer naar de vrede, maar geef jezelf dáár waar je bent. Stop ermee naar jezelf te kijken en kijk naar je zusters en broers in nood. Blijf heel dicht bij hen die God je nu in je groep gegeven heeft en zie hoe je ze vandaag méér liefde kunt betonen. Dan zul je het fameuze evenwicht tussen activiteit en gebed, tussen tijd voor jezelf en tijd voor anderen wel vinden. Alles wordt in de liefde opgelost. Dan hoef je niet langer jacht te maken op de ideale gemeenschap. Leef ten volle in je eigen gemeenschap op dit ogenblik. Blijf je niet blind staren op haar gebreken (gelukkig dat die er zijn!). Kijk naar jouw tekortkomingen, die toch ook vergeven worden. En vergeef de anderen. Dan treed je op hetzelfde moment in de bekering naar de liefde toe'.

Vaak horen we beter de noodkreten van verre armen dan de roep om hulp van de eigen broers en zussen in de gemeenschap. Het is niet eens roemvol dag na dag te antwoorden op de schreeuw van mijn naaste buurman die mij op de koop toe nog op de zenuwen werkt. Misschien kan men maar de noodkreet van de anderen beantwoorden als men de kreet van zijn eigen kwetsuur heeft erkend en aanvaard.

VRAGEN TER VERWERKING

Wanneer je niet jezelf kunt zijn,

- komt dat dan doordat anderen je niet aanvaarden?

- jij jouw negatieve kanten niet aanvaardt?

- je jezelf geblokkeerd voelt door ervaringen uit het verleden?

In hoeverre ben je ontevreden over de mensen met wie je gemeenschap vormt? Heb je hen wel echt aanvaard?

8e STAP: DEEL JE EIGEN ZWAKHEID MEE

Aanvaarden wil niet zeggen: fatalistisch berusten zonder hoop. Men moet in de waarheid staan en vermijden dat men in een illusie verder leeft. Men kan maar groeien op grond van wat men in waarheid is en niet op wat wij of anderen van ons dromen. Met zwakheden én gaven samen kan men op Gods roeping bouwen. Onze onmacht ligt in de realiteit en niet eraan.

Wanneer een groep dieper gaat leven, worden haar leden brozer en ook gevoeliger. Men zou soms het tegengestelde willen geloven; dat men namelijk sterker wordt door wederzijds vertrouwen. In zekere zin is dit ook zo. Maar toch zijn het de broosheid en de gevoeligheid die aan de wortel van een nieuwe genade liggen: het bewustzijn dat wij van elkaar afhankelijk zijn. Liefhebben is zwak en kwetsbaar worden. Het betekent: alle muren afbreken; de andere vrij bij je binnen laten komen en zo delicaat worden dat men ook bij de andere mag binnengaan. De wederzijdse afhankelijkheid is het cement van de eenheid. Op een bepaalde dag legde iemand dit in een vergadering mooi uit: 'Een gemeenschap wordt, net als een huis, uit allerlei soorten stenen opgebouwd. Maar het is het cement dat de stenen samenhoudt. Cement bestaat uit zand en kalk, zeer lichte materialen: een windstoot doet ze verstuiven. Ze worden stof. Zo ook worden wij in een gemeenschap samengehouden door het cement, namelijk door wat in ons kwetsbaar en arm is'.

De echte gemeenschappen dragen als kenmerk, dat de mensen die ze maken, in het dagelijks leven zeer fijngevoelig tegenover elkaar zijn. Dit wordt in heel kleine dingen uitgedrukt: in diensten, in offers zonder woorden, maar die vertalen dat ik van de andere houd en gelukkig ben in zijn bijzijn. Het betekent dat men de ander niet vóór wil zijn, dat men in een discussie het gelijk niet naar zijn eigen kant wil halen, dat men de kleine lasten op zich neemt om de andere te sparen. Leven in een gemeenschap betekent de slagbomen verwijderen die onze kwetsbaarheid beschermen en onze zwakheden erkennen en aanvaarden. Zo groeien wij. Wees dan ook niet verwonderd dat je, buiten je groep, heel vatbaar voor kwetsuren bent. Mensen die voortdurend in de strijd van onze maatschappij leven zijn verplicht zich met een harnas te bekleden om hun kwetsbaarheid te beschermen. Het gebeurt wel meer dat iemand die een hele tijd binnen een gemeenschap heeft geleefd en dan naar buiten treedt, bijvoorbeeld in de eigen familie, ontdekt dat er toch zo veel agressie in de wereld leeft en dat hij zoiets moeilijk draagt. Die onthutsende vaststelling doet hem soms twijfelen aan de eigen roeping en aan de zinvolheid van de dagelijkse pogingen tot liefde. Die agressiviteit in de maatschappij is normaal. Maar men kan en mag zich niet kwetsbaar opstellen tegenover mensen die deze kwetsbaarheid niet respecteren.

VRAGEN TER VERWERKING

Wat zijn mijn zwakke punten? In hoeverre laat ik mijn groepsgenoten daarin toe? Wat houdt me tegen?

In hoeverre mag ik bij de ander binnenkomen? Wanneer lukt dat wel? Ben ik fijngevoelig genoeg?

9e STAP: EIGEN GAVEN GEBRUIKEN

De gemeenschap opbouwen betekent dat men de eigen mogelijkheden gebruikt. Doet men dat niet, dan is men ontrouw én aan zichzelf én aan de gemeenschap. Elk lid moet derhalve zijn eigen gaven kennen, moet ze oefenen en doen groeien. Ieder lid moet ook de eigen gave van de andere ontdekken, erkennen en helpen ontwikkelen. De anderen hebben die gave nodig en hebben het recht te weten hoe die gave gebruikt wordt. Zo vindt ieder zijn plaats. Hij is dan nuttig én nodig voor de anderen. Dit is het beste middel om partijschap en jaloezie te genezen. Soms is iemands aanwezigheid al een gave op zichzelf. En dat iemand als gave heeft elk lid van de gemeenschap met zijn persoonlijke naam geregeld voor God te brengen, is een eigen gave die zéker te vinden is bij bejaarden. Jaloersheid is een gesel die de gemeenschap vernietigt. Ze komt voort uit het feit dat men zijn eigen talent niet kent of er niet genoeg in gelooft. Wie voldoende van zijn eigen gave overtuigd is, benijdt niet die van een ander, die toch mooier lijkt. Te veel gemeenschappen eisen éénvormigheid van hun leden, alsof dit een kwaliteit is. Alles is dan gebaseerd op wet of reglement. Integendeel: ieder moet groeien in het uitoefenen van zijn gave om de gemeenschap op te bouwen en ze mooier en aantrekkelijker te maken, meer en meer tot teken van het Rijk te vormen. Kijk daarbij niet enkel naar de uiterlijke gaven of talenten. Er zijn ook verborgen gaven, veel dieper, verbonden met de gaven van de Heilige Geest en de liefde die moet openbloeien.

Er zijn leden van de gemeenschap die uitzonderlijke talenten bezitten: kunstzin, verstandelijke begaafdheid... die talenten kunnen gaven worden. Ze zijn echter geen 'gave' meer wanneer ze voor eigen eer en niet in dienst van de gemeenschap worden ontplooid. Het is dan beter dat talent niet binnen de gemeenschap te gebruiken. Een diepere gave moet dan ontdekt worden. In een christelijke gemeenschap hangt alles hiervan af dat elk lid een onmisbare schakel van een keten is. Alleen wanneer het allerkleinste schakeltje stevig vast zit is de ketting onbreekbaar. Een gemeenschap mag dus geen enkele schakel onbenut laten. Iedereen moet er een eigen taak hebben. In uren van crisis en twijfel weet men dan nog altijd dat men niet onnuttig is; zoniet, dan gaat de groep eraan ten onder.

Een christelijke gemeenschap moet ook goed weten dat niet alleen de zwakke er de sterke nodig heeft, maar dat de sterke ook niet staande kan blijven zonder de zwakke. De 'zwakkere' uit de gemeenschap wegduwen betekent de dood ervan. De gave of het talent bestaat in onze bijdrage om de gemeenschap op te bouwen. Is men daar niet trouw aan, dan ontbreekt er iets aan de opbouw.

Sint Paulus legt de nadruk op de charismatische gaven in de opbouw van de gemeenschap. Er zijn ook andere gaven die rechtstreeks met een kwaliteit van liefde te maken hebben. Bonhoeffer spreekt over de verschillende diensten die in de gemeenschap noodzakelijk zijn: de dienst van het niet oordelen, de dienst van de deemoed, van de zachtheid, de dienst van het kunnen zwijgen bij kritiek, de dienst van het luisteren, de dienst van het steeds bereid zijn in kleine dingen bij te springen, de dienst van het dragen en verdragen, van het vergeven, van het spreken van het woord van waarheid en de dienst van het gezag.

Een gave is niet noodzakelijk gebonden aan een bepaalde functie. Zij kan een kwaliteit van liefde zijn die een bepaalde functie bezielt. Maar ze kan ook buiten elke functie om bloeien. Er zijn mensen die onmiddellijk het lijden van een ander aanvoelen én meelijden. Er zijn er die dadelijk aanvoelen wanneer iets mank loopt en de vinger precies op de wonde kunnen leggen. Zij bezitten de gave van onderscheiding. Anderen hebben de gave van het licht en zien klaar waarheen de gemeenschap streeft en groeit. Nog anderen kunnen een sfeer van vreugde scheppen, van ontspanning en van ontplooiing. Anderen hebben de gave om het goede van de mensen te onderscheiden en hen daarin te steunen. Nog anderen hebben de gave van gastvrijheid en van hartelijk onthaal.

Iedereen heeft zijn eigen gave en moet ze beoefenen voor het welzijn en de bevordering van allen.

Maar boven alles is daar het hart van het hart van elk lid van die gemeenschap: zijn diepe en geheime eenheid met zijn God, met zijn Bruidegom, een unieke eenheid die voortvloeit uit zijn geheime unieke naam.

Wij zijn alleszins gemaakt om voedsel voor elkaar te zijn, verschillend voedsel, maar vooral om die unieke eenheid met God, Vader, en met zijn Zoon Jezus Christus, te beleven.

Elke gave doorstraalt a.h.w. de gemeenschap met die intieme verbondenheid. Zij vloeit er uit voort en bestendigt ze.

VRAGEN TER VERWERKING

Waarin ervaar ik mezelf als gave voor de gemeenschap?

Welke gaven ervaar ik bij anderen?

Komen mijn en hun gaven voldoende aan bod? (m.a.w. laten we onszelf door elkaar aanvullen?)

Wordt mijn lid zijn gevoed vanuit mijn relatie met God?

10e STAP: HET GEHEIM VAN ELKE MENS

De gemeenschap moet een plaats zijn waar iedereen kan groeien naar de innerlijke bevrijding, naar de ontwikkeling van zijn innerlijk geweten, naar de eenheid met God, naar de liefde en de bekwaamheid om zich belangeloos in liefde te geven. De gemeenschap mag niet allereerst gericht zijn op de afzonderlijke personen. Integendeel, de schoonheid en de eenheid van de gemeenschap vloeien voort uit ieders innerlijk dat een persoonlijk licht uitstraalt, dat echt is, liefdevol en vrijwillig gebonden aan de anderen.

Er worden wel eens gemeenschappen gevormd - maar dat zijn dan eerder groeperingen - waar iedereen hetzelfde moet denken, waar men het persoonlijke en intieme van iedere mens wil doen bloot geven voor iedereen en waar men aldus aan een soort hersenspoeling doet. Men wil daardoor zagezegd een grotere eenheid bereiken. De mensen worden daar automaten. De eenheid wordt gebouwd op vrees: de vrees zichzelf te zijn of alleen te staan wanneer men niet denkt als de anderen, vrees voor een dominerend gezag, vrees voor duistere machten of voor weerwraak wanneer men zich uit de groep zou losmaken. Dáár bindt men de mensen in plaats van hen te bevrijden. De verleiding van geheime genootschappen en van bepaalde sekten is zeer groot. Mensen met een zwakke persoonlijkheid en met een tekort aan zelfvertrouwen vinden soms een grote zekerheid door zich totaal aan anderen te binden, door te denken wat zij denken, door blinde gehoorzaamheid en gemanipuleerd worden... Het gevoel van saamhorigheid is dan des te groter. De diepste persoonlijkheid pleegt vaandelvlucht voor de macht binnen de groep waaraan men praktisch onmogelijk nog ontkomen kan. Het is als een verborgen chantage; mensen worden zó sterk beïnvloed dat ze niet meer kunnen vertrekken.

In een echte gemeenschap moet het mogelijk zijn dat elk lid het diepste geheim van zijn wezen bewaart, dat men dit niet moet onthullen voor de groep. Er zijn Godsgaven, er is lijden, er zijn inspiratiebronnen die men niet aan de gemeenschap te grabbel moet gooien.

Elkeen moet zich kunnen verdiepen in zijn persoonlijk geweten. Dáár ligt juist de zwakheid en de kracht van de gemeenschap. Zwakheid, want er is een onbekende, het onbekende van ieders persoonlijk geweten dat zich in vrijheid kan verdiepen en de gave om zó de gemeenschap op te bouwen. Of, integendeel, het kan ontrouw aan de liefde worden, egoïstisch worden, vluchten, en zó schade aan de gemeenschap toebrengen.

Zwakheid ook, want voorrang van de persoon en van zijn eenheid met God en de waarheid kan meebrengen dat men door een nieuwe roep van Godswege een andere plaats in de gemeenschap zoekt, niet langer die taak op zich neemt die de gemeenschap het nuttigst oordeelt, of dat men zelfs de gemeenschap verlaat. Gods wegen voor een mens zijn niet altijd ónze wegen, noch die van de verantwoordelijken.

Maar die voorrang van de persoon is ook een kracht; er is immers niets zó sterk als een hart dat liefheeft en dat zich zomaar aan God en de anderen geeft. De liefde is sterker dan de vrees.

Tot driemaal toe bidt Jezus in zijn afscheidsrede voor de eenheid van zijn leerlingen: 'Opdat zij allen één mogen zijn, zoals Gij, Vader, in Mij en Ik in U ... opdat zij volmaakt één zijn' (Johannes 17,21-23). Die woorden past men soms toe op de eenheid tussen christenen van verschillende kerken. Eerst en vooral moet men ze toepassen op de eenheid binnen de gemeenschappen. Naar die eenheid moeten de gemeenschappen streven: 'één hart, één ziel, één geest'. Ik heb de indruk dat men een heel bijzondere gave aan de Heilige Geest moet vragen: de gave van eenheid in al zijn diepte en in al zijn aspecten. Ze is echt een gave Gods die je mag en moet verlangen.

Die gave van de gemeenschap, die gave van eenheid komt er als elk lid helemaal zichzelf kan zijn, totaal de liefde beleeft en zijn eigen unieke gave, verschillend van die van de anderen,

aan bod kan laten komen. De gemeenschap is dan één omdat ze helemaal onder de werking van de Heilige Geest staat.

Jezus' gebed is verbazend. Zijn visie gaat veel verder dan wat mensen zich kunnen inbeelden of wensen. De eenheid tussen Vader en Zoon is totaal. Elke gemeenschap moet naar die eenheid streven, maar ze wordt maar werkelijkheid door en in de mystieke werking van de Geest. Op aarde kunnen we nederig naar die eenheid toe gaan.

Wanneer twee of drie mensen in Jezus' naam verenigd zijn, dan is Hij in hun midden (Matteüs 18,20). De gemeenschap is teken van die aanwezigheid, zij is teken van de Kerk. Zo veel mensen die nochtans in Jezus geloven, leven min of meer in verdriet: de vrouw die door haar man wordt geslagen, de zieke in de psychiatrische inrichting, de eenzame die het leven met anderen niet aan kan. Al deze mensen mogen hun hoop op Jezus stellen. Hun lijden is - in zekere zin - teken van zijn Kruis, teken van de lijdende Kerk. Maar een gemeenschap die bidt en de liefde beleeft is teken van de verrijzenis.

Zolang angsten en vooroordelen leven in het hart van de mensen, zullen er ook oorlog en schreeuwende ongelijkheid zijn. Om de grote politieke problemen op te lossen moet men eerst het hart veranderen. De gemeenschap is de plaats van leven die mensen toelaat persoonlijk te zijn, hun diepe affectiviteit geneest en doet groeien, hen op weg naar de eenheid en innerlijke bevrijding zet.

Als angst en vooroordeel verminderen, dan vermeerderd het vertrouwen in God en de anderen. De gemeenschap kan dan uitstralen. Zij getuigt van een stijl van leven en van liefde die een oplossing voor de moeilijkheden van onze wereld bieden. Het antwoord op oorlog is: leven als broeders en zusters; het antwoord op ongelijkheid is delen; het antwoord op wanhoop is vertrouwen en hoop zonder grens; het antwoord op vooroordelen en haat is vergeving. Wie aan een gemeenschap werkt, werkt aan de mensheid. De vrede bestaat in het werken voor een echte politieke oplossing, in het werken voor het Rijk Gods; het is werken om elke mens de diepe vreugde van de band met het eeuwige te doen smaken en beleven

VRAGEN TER VERWERKING

Moet in jouw groep iedereen hetzelfde denken om een eenheid te vormen? Wordt door de leiding een bepaalde visie opgelegd? Kun je één zijn zonder het helemaal eens te zijn? Is liefde doorslaggevend?

EENZAAMHEID BLIJFT

Veel werd hier gezegd over de gemeenschap: als plaats van vergeving en van feest, van groei en bevrijding. Jawel, maar wanneer alles wat hierboven werd gezegd ook werkelijk wordt gedaan, dan blijft dit nog over: ieder lid van de gemeenschap moet elke dag leren in het diepste van zijn wezen zijn eigen eenzaamheid te dragen.

Er is inderdaad in het diepste van ons hart een wonde, de kwetsuur van onze eigen eenzaamheid die vooral op uren van mislukking en in het zicht van de dood openbreekt. Die overgang doet men nooit in gemeenschap, maar heel alleen. Elk lijden, elke droefheid, elke vorm van neerslachtigheid is een voorsmaak van de dood, een openbaring van die wonde in de diepte van ons wezen, eigen aan ons bestaan als mens. Ons hart zal altijd dorst hebben naar oneindigheid, naar iets dat tijdloos is, naar een onbegrensd geluk. Ons menselijk hart kan geen genoeg nemen met grenzen die altijd een teken van de dood zijn. Daarom is het voortdurend onvoldaan. Er zijn van tijd tot tijd momenten waarop wij het oneindige aanvoelen in de kunst, de muziek, de poëzie, momenten van eenheid en liefde, van gebed en verrukking; maar die ogenblikken duren slechts kort. Je valt terug in een onvoldaanheid, veroorzaakt door onze eigen grenzen en die van anderen. Alleen wanneer je ontdekt hebt dat de mislukking, de diep-

temomenten, en zelfs je zonden een offerande kunnen worden, brandhout voor het offer en aldus een deur naar de eeuwigheid, alleen dán vind je enigszins vrede. Alleen wanneer je je innerlijke situatie met al zijn grenzen, zijn tegenspraak en zijn zoeken naar geluk aanvaard hebt, in de ontdekking dat de eeuwige bruiloft als een geschenk na de dood komt, alleen dán hervind je het vertrouwen.

Zelfs de mooiste gemeenschap kan de wonde van de eenzaamheid die wij allen dragen, nooit genezen. Alleen als je ontdekt dat de eenzaamheid een sacrament kan worden, treed je de wijsheid binnen. Want het sacrament is de plaats van zuivering en van Gods aanwezigheid. Als je die eenzaamheid niet meer vlucht en die wonde aanvaardt, dan ontdek je dat je daar doorheen Jezus Christus ontmoet. Als je niet vlucht in je werk of in het lawaai en durft stilstaan met en bij die wonde, dan ontmoet je God. Want Hij is de Helper die antwoord geeft op de roep die opstijgt uit de diepe duisternis van onze eenzaamheid. Wie huwt en gelooft dat zijn dorst naar eenheid aldus wordt geleest of zijn wonde genezen, zal niet gelukkig zijn. Wie in een gemeenschap intreedt in de hoop dat zijn leegte wordt gevuld en genezen, zal ontgoocheld worden. Alleen wanneer je die wonde begrepen en aanvaard hebt en ermee op weg wilt gaan, alleen dán ontdek je de echte betekenis van het huwelijk of van de gemeenschap. Alleen wanneer ik, met al mijn armoede en lijden, rechtop blijf staan en meer zoek anderen te ondersteunen dan over mijzelf te buigen, kan ik voluit de gemeenschap of het huwelijk beleven. Wanneer ik niet langer de anderen zoek als een toevlucht, word ik zelf - ondanks al mijn kwetsuren - bron van steun en van leven. Ik ontdek dan de vrede.

Jezus is de meester van de gemeenschap. Zijn woord brengt christelijke gemeenschappen tot stand, gebouwd op de vergeving en voltooid in de Eucharistie. Maar Hij stierf, verlaten door zijn vrienden, gekruisigd, verworpen door de maatschappij, door de religieuze leiders en door zijn eigen volk. Slechts één mens beleefde de werkelijkheid en begreep: Maria, zijn moeder, die stond aan de voet van het kruis. Het ging daar niet meer om een gemeenschap, maar om een eenheid die elke gemeenschap overtrof. De meester van de gemeenschap riep zelfs: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt Ge mij verlaten?' (Matteüs 27,46) en 'Ik heb dorst!' (Johannes 19,28).

Het gemeenschapsleven helpt me om de diepe wonde van mijn eenzaamheid niet te ontvluchten, maar binnen de werkelijkheid van de liefde te blijven, stilaan in de genezing van mijn illusies en egoïsme te geloven door zelf brood voor de anderen te worden. In de gemeenschap is men er voor elkaar om samen te groeien, onze wonden oneindig te openen en daar doorheen de aanwezigheid van Jezus te openbaren.

Tenslotte is de gemeenschap met haar wonden er om de armen te ontvangen en voor hen een bron te zijn. God kan in ons hart voor de dorstigen een bron van levend water doen ontspringen.

Het leven in gemeenschap is een teken dat ons leven getekend is door de dood, maar in die geestelijke dood leeft de vergeving; wij kunnen elkaar door de vergiffenis leven schenken omdat wij zelf Gods vergeving ontvingen.

De vreugde en de Eucharistie in gemeenschap zijn een teken dat over alle lijden, uitzuivering en dood heen, de eeuwige bruiloft ons wacht, de grote viering van het leven. Er bestaat een ontmoeting die ons zal vervullen; de wonde van onze eenzaamheid wordt eens genezen. Dat loont de moeite om verder te gaan: er is hoop.

VRAGEN TER VERWERKING

Is dit slotwoord een teleurstelling voor je of juist bevrijdend? Hoezo? Hoe verwerk je zelf je diepste eenzaamheid?

In hoeverre is jullie groep een bron voor anderen? Wat ontvangen ze?

Probeer de kern van de tien stappen eens op te schrijven, plus wat er in jou/jullie is gebeurd.

Houd het vast en ga ermee verder, want onze gemeenschap is nooit af.

Bronvermelding en besteladres

In 1981 stonden in *Bouwen aan de Nieuwe Aarde* (de nummers 280 t/m 284) een serie bijdragen van Jean Vanier over gemeenschapsopbouw. Zij vormen het eerste hoofdstuk van zijn boek 'La communauté, lieu du pardon et de la fête' (Fleurs, Paris 1979), dat - vertaald - verscheen in het tijdschrift 'Innerlijk Leven'. De tekst werd bewerkt door Ed Arons, die toen hoofdredacteur van *Bouwen aan de Nieuwe Aarde* was, en overgenomen met toestemming door Carmelitana, Gent

Bij gelegenheid van het bezoek van Jean Vanier aan de vakantieconferentie Celebrate in 2005 werden deze artikelen - in de nieuwe spelling - opnieuw getypt door G.J. Reussien, iets bewerkt door K. Slijkerman en gepubliceerd als brochure door de stichting Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV).

Besteladres: KCV, Prins Karelstraat 100, 5701 VM Helmond, info@kcv-net.nl, tel. 0492-554644.

Meer informatie: www.kcv-net.nl

Wie is Jean Vanier?

Jean Vanier is geboren in 1928 als zoon van de Gouverneur-Generaal van Canada, Georges Vanier. Hij is opgegroeid in Engeland en Canada, heeft enkele jaren gediend bij de Britse en vervolgens bij de Canadese marine. In 1950 heeft hij ontslag genomen en is naar Frankrijk gegaan om een graad in de filosofie te behalen bij het Institut Catholique de Paris. Hij werd doctor op het onderwerp Aristoteles.

In 1964 heeft hij samen met Raphaël Simi en Philippe Seux - twee verstandelijk gehandicapte mannen - *l'Arche* gesticht, een gemeenschap van mannen en vrouwen met een verstandelijke handicap, van wie velen uit psychiatrische inrichtingen komen. In totaal zijn er 124 gemeenschappen over de hele wereld.

In 1971 heeft Jean Vanier samen met Marie- Hélène Mathieu de gemeenschappen van *Geloof en Licht* gesticht. Gemeenschappen waarbij men elkaar regelmatig ontmoet: mensen met verstandelijke handicaps, hun familie en vrienden.

Tot 1981 was Jean Vanier verantwoordelijk voor *l'Arche* in Trosly Breuil (Frankrijk) en voor de internationale federatie van *l'Arche*. Hij heeft deze twee taken neergelegd om anderen de kans te geven verantwoordelijkheid te gaan dragen. Veel van zijn tijd besteedt hij sindsdien aan counselling, bemoediging en meelevens met assistenten in hun persoonlijke groei in *l'Arche*. Hij woont nog steeds in een van de huizen in Trosly, maar is vaak op reis om andere gemeenschappen van *l'Arche* te bezoeken, projecten voor nieuwe gemeenschappen te ondersteunen en om inleidingen en retraites te geven.

Uit: persbericht KCV, juni 2005

Meer informatie over de Arkgemeenschappen en de gemeenschappen van Geloof en Licht: document 0115 op website StuCom, www.stucom.nl .

Kees Slijkerman / 12 augustus 2005